

CARTA YEⁿE SANTIAGO

**Santiago idingúuⁿ yā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ
chi s'néeⁿ 'muuⁿ s'néeⁿ miiⁿ**

1 'Úú Santiago 'úú ní 'úú idiíⁿ
ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe Ndyuūs ní yeⁿe
Señor Jesucristo. Idingúuⁿ carta
'cūū ní dicho'ó: Ndaí ndís'tiī ndúúcū
'iiⁿyāⁿ yeⁿe ndu'ū ndiichúúví tribus
chi familias chi yeⁿe ndaata Israel
chi s'néeⁿ 'muuⁿ chi s'néeⁿ miiⁿ ndii
núúⁿmáⁿ íⁿyeēⁿdī.

**Ndyuūs ca'á yā vaadi deenu
'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi i'téenu yā 'yā**

²Ndís'tiī hermanos yeⁿé, canée
chi yeenú ní taachi ndaā n'dee
n'dái chi idi'vaachí yeⁿe ní. ³Caati
déenu ní chuū chi taachi ndaā
n'dee n'dái chi idi'vaachí yeⁿe ní ní
n'daacá idiíⁿ ní, ch'i'í ní chi i'téenu
ní Jesucristo ní ch'i'í ntúuⁿ ní chi
cuuvi cuchéⁿ ní yeⁿe tanducuéⁿe
ndúúcū paciencia. ⁴Ní canée chi
candéⁿ ní cuidado chi cuchéⁿ ní
yeⁿe nducuéⁿe chi di'vaachi ndís'tiī
ní cuuvi 'cuētinéⁿ n'daacá ní ní
diiⁿ cá chí n'daaca ní. Ní 'āā véé
nducuéⁿe necesidades yeⁿé ní. Ní
Ndyuūs téé yā ndís'tiī cosas chi
n'dai yeⁿé yā.

⁵Ndúúti chi 'áamá ndís'tiī deenú
ní chi nguéeⁿ deenú ní tuu'mi ní

canée chí caacá ní Ndyuūs chi itée
yā vaadi deenu. Ndyuūs ca'a yā
n'dee n'dái vaadi deenu yeⁿé yā
nducyáacá 'iiⁿyāⁿ. Ní nguéeⁿ n'gaa'vá
yā ndúúcū 'iiⁿyāⁿ yeⁿé chi n'dee
vueltas caaca yā Ndyuūs. ⁶Canée
chí caacá ní Ndyuūs ní cu'téenu
ní Ndyuūs chi ca'á yā téé yā
ndís'tiī. Taachi nguéeⁿ cu'téenu ní
chi Ndyuūs nguéeⁿ ca'á yā ca'a yā
chiiⁿ chi ngiicá ní tuu'mi ní ndís'tiī
tan'dúúcā nuūⁿnīⁿyāⁿā taachi olas
yeⁿé indéⁿ yaacū chi candéⁿ 'yúúné
cuuaⁿ lácūū cuuaⁿ lácā, 'tíicā
ndís'tiī. ⁷'Áamá 'iiⁿyāⁿ chi ngiica
yā Ndyuūs ní nguéeⁿ cu'téenu yā
chi Ndyuūs ca'á yā téé yā de'ē vεε,
tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ miiⁿ nguéeⁿ cūnee
ngínú yā chi Ndyuūs ca'á yā téé
yā 'iiⁿyāⁿ de'ē vεε. ⁸'Iiⁿyāⁿ miiⁿ
véé 'uūví vaanicadínūⁿ yeⁿé
yā. Maaⁿ ní neⁿé yā diiⁿ yā 'áamá
cosa, cuayiivi ní taama cosa. 'Iiⁿyāⁿ
miiⁿ nguéeⁿ canée yā ndúúcū 'áamá
vaanicadínūⁿ yeⁿe yā.

⁹Ní hermano yeⁿé yú chi nguéeⁿ
ch'εεε ca ní canée chi yeenú yā
taachi Ndyuūs nginneé yā 'iiⁿyāⁿ.
¹⁰'Iiⁿyāⁿ chi 'cuiicá yā canée chi
yeenú yā taachí Ndyuūs díⁿ yā chi
nguéeⁿ 'cuiicá yā. 'Iiⁿyāⁿ chi 'cuiica
miiⁿ ní tan'dúúcā naāndā yeⁿe

yaātā chi 'cuiinu, 'tiicá yā. ¹¹Taachi can'dáa 'yá"ā ní 'áamá 'i'nūu" tuu'mi ní t'í yaatā ní naāndā ye"ē chingéé" ní 'āa nteē véé naandā ti ch'iinu. 'Tiicá ntúu" 'ii"yā" chi 'cuiica ní 'cuiinú yā ndúúcu vaadi 'cuiica ye"é yā.

Canéé chí cuchéé yú ye"e nducué"ē

¹²Dē'ē chúicā yeenu 'ii"yā" chi ichéé yā tanducué"ē taachi n'geenu yā ngii. Taachi chéé yā ye"ē tanducué"ē tuu'mi ní Ndyuūs téé yā 'ii"yā" chi canduuchí yā cue"e daā"ma". 'Tíicā Ndyuūs nga"á yā chi ca"á yā ca'a yā 'ii"yā" vida cue"e daā"ma" tan'dúúca chi 'aama corona ye"e 'ii"yā" chi diné"e yā Ndyuūs. ¹³Taachi ndaā nanáán ndís'tii cosa chí dii"i chí di'vaachí ndís'tii chi ne"é nī dii"i nī chi nguēé n'daācā, nguéé canéé chí nadacadíínuu" nī chi Ndyuūs díf"i yā chuū caati mar 'áamá 'ii"yā" cuuvi di'vaachí yā ye"e Ndyuūs chi Ndyuūs díf"i yā cosa chi nguēé n'daācā. Ndíí nguéé ndúú cuuvi dinuu"ndí Ndyuūs. Ndíí nguéé ndúú Ndyuūs di'vaachí yā ye"e 'ii"yā" chí díf"i yā cosa chí nguéé n'daācā. ¹⁴Taachi 'ii"yā" inadicadíínuu" yā chí maán yā ne"é yā dii"i yā cosa chí nguēé n'daācā tuu'mi ní véé nuu"ndi ye"e yā ní díf"i yā chí nguēé n'daācā. ¹⁵Ní taachi díf"i yā chíi"i chí ne"é yā dii"i yā chí nguéé n'daācā tuu'mi ní dinuu"ndí yā. Ní taachi ch'ēete ca nuu"ndi mi"i tuu'mi ní 'cuiinū ní dii"i chí 'cuūvi yā cue"e daā"ma". ¹⁶Ndís'tii hermanos ye"é chí ne"e taaví. Nguéé ca'a nī lugar 'ii"yā" chí cannche'éi yā ndís'tii chí dinuu"ndí nī. ¹⁷Nducué"ē chí n'daācā ní dēeve

chí Ndyuūs itée yā s'uuú" chíi"i ní ngíicā cuaa" 'nii"nu". Chíi"i ní ye"e Ndyuūs. Ndyuūs din'dái yā tanducué"ē dēeve ye"ē nanguuvi. Ndyuūs nguéé n'daa" yā tan'dúúca 'áamá 'daa"nū" chí n'daa". ¹⁸Ní Ndyuūs tee yā vida s'uuú" cáávā chí i'teenu yú nduudu cuaacu ye"é yā. Ní díf"i yā tan'dúúca chí maán yā ne"e yā dii"i yā. Ní 'íicú s'uuú" chí i'teenu yú, tan'dúúca 'áamá cosecha chí vmnáán vmnaa" ye"e nducué"ē chí din'dái yā 'tíicā s'uuú".

Ye"e vaadi cuaacu ye"é Ndyuūs

¹⁹Maa" ní ndís'tii hermanos chí ne"e taaví 'aama 'aamá nī canee chí 'cuēetinéé yaán" ní chí 'caandiveé" nī naati nguéé maa" n'cheeté caa"má" nī. Ní nguéé maa" n'cheete nūu" nduuví taán" nī. ²⁰'Ii"yā" chí induuvi taán" yā nguéé n'daācā díf"i yā ye"e chí vaadi cuaacu ye"é Ndyuūs. ²¹Ní cáávā nducué"ē chuū canee chí divíi nī ye"é tanducué"ē chí nguēé n'daācā chí nadacadíínuu" nī. Ní nguéé díf"i nī cosa chí nguēé ndaācā. Ní 'caandiveé" nī nduudu cuaacu chí i'téenu nī ní canee na staava ye"é nī. Ní ndiicuu" nī. Ní véé poder ye"e nduudu cuaacú 'cūū chí cuuvi dinguá"ai alma ye"é nī.

²²Naati canéé chí díf"i nī chíi"i chí nga"ā nduudu cuaacu mi"i. Nguéé dámaā" chí 'caandiveé" nī ní nguēé dii"i nī. Ní nguéé cannche'éi maán" nī ndís'tii. ²³Nduuti chí 'áamá 'ii"yā" n'giindiveé" yā nduudu cuaacu mi"i ní nguéé díf"i yā chíi"i chí nga"ā tuu'mi ní 'ii"yā" mi"i tan'dúúca 'áamá 'ii"yā" chí inaán" yā maán" yā na 'aama espejo, 'tiicá yā. ²⁴Inaán" yā maán" yā tan'duucá yā 'tíicā.

Ní cuayiivi nguée nn'gaacu yā tan'duucá yā 'áará chi n'diichí yā maá"n yā na 'áamá espejo. ²⁵Naati 'ii"yā" chi nn'gaacú yā chii"n chi n'giindiveé"n yā ní nadacádínnuun n'daacá yā ye"e ley chi nduudu cuaacu mii"n ye"é Ndyuūs, tuu'mi ní nduudu cuaacu mii"n cuuví nadinguá"ái 'ii"yā". Ní 'ii"yā" mii"n canéé chi 'caandivee" cá yā nguuvi nguuvi. Ní nguée dámaā"n n'giindiveé"n yā naati dí"n yā chii"n chi nga"á, tuu'mi ní cuuvi yeenú yā ndúúcū chi dí"n yā.

²⁶Ní nduuti chi 'aama ndís'tií nga"á ni chi i'téenu nī Ndyuūs ní nguée candéé nī cuidado ye"e chi nga"á nī tuu'mi ní nginnche'i maá"n nī ndís'tií. Ní nguée dichí'vē chi nga"á nī chi i'téenu nī Ndyuūs. ²⁷'ii"yā" chi neenē i'téenu yā ní didēve staava ye"é yā ní nguée véé nuu"ndi ye"é yā nanáá"n Ndyuūs chiida yú ní 'tífā dí"n yā. Nginnē yā da'cáiyāa nguá"āa ndúúcū n'daataá nguá"āa taachi n'geenu yā ngii. Ní 'ii"yā" mii"n ní nguée dí"n yā cosas ye"é i"yee"dí cūū chi nguée n'daacā.

'Cuaá" nī nducyaaca 'ii"yā" chi daama daamá nūu" 'ii"yā"

2 Ndís'tií hermanos ye"é chi maa"n ní i'téenu nī Señor Jesucristo ye"e yú chi dēvé ngii ye"é yā, ndís'tií canéé chí dí"n nī chi 'āa dáamá daamá nūu" nducyaaca 'ii"yā" nanáa"n nī. ²N'diichí nī. Taachi ndaá 'áamá 'ii"yā" nguaa"n ndís'tií taachi nduuvidaamá nī ní 'ii"yā" mii"n canúú" nduu tá'a yā 'áamá chi ntá'āa ye"e 'dí"nguāa"n ní n'daacā catecai

yā, ní 'tiicá ntúū" ndaá táamá 'ii"yā" chi ndaachí yā ní ndiicúū catecai yā, ³ní ne"e cá nī 'ii"yā" chi n'daacā catecaí yā, ní nga"á nī ngii nī 'ii"yā" mii: N'dií cun'díí nī lugar chi n'daacā ca; ní nga"á nī ngii nī sa"ā chi ndaachí: N'dií cuéendiinú nī cuaa"n la'tií o 'cundíí nī na yiive, ⁴tuu'mi ní nguée dí"n nī chi dáamá daamá nūu" 'ii"yā" nguaa"n ndís'tií. Ní n'diichí nī 'ii"yā" s'ee"n chee chi n'daacā, ní nguée n'daacā chii"n chi nadacádínnuun nī.

⁵Ndís'tií hermanos ye"é chi ne"é taavi, 'caandiveé"n nī chii"n chi nga"á. Ndyuūs ndēvé yā 'ii"yā" ye"é i"yee"dí cūū chi pobre yā chi cuuvi 'cuiicá yā ndúúcū chi i'téenu yā. Ní véé chi cuuvi ye"é yā naachi Ndyuūs caa"má"n ntii"nyú"n yā ti chuū Ndyuūs nga"á yā chi ca'á yā nducyaaca 'ii"yā" chi ne"é yā Ndyuūs. ⁶Maa"n ní ndís'tií maá"n nī s'née"n nī 'ii"yā" chi ndaachí yā chi nguée véé ye"e yā ná lugar chi nguée n'daacā. 'Áá nguée 'ii"yā" 'cuiica chí idi'vaachí yā ndís'tií ní icandéé yā ndís'tií nanáa"n 'ii"ntyé"é? ⁷'Áá nguée 'ii"yā" s'ee"n chi cunncaā nga"n yā ye"é chi duuchi ye"e Cristo chí n'daacā? Ní Cristo ye"e yú yaa'ví yā ndís'tií chi cuuvi ye"é yā ndís'tií.

⁸Nduuti chi ndís'tií cuaacu ní"nyú"n dí"n nī tanducué"é chi nga"n ley ye"é Ndyuūs chi 'tífā canéé nguū"n na libro ye"é yā: Diné"e di 'ii"yā" niii"nuu"n vaacu di tan'dúúcā chi ne"e di maa"n di, tuu'mi ní n'daacā idii"n di. ⁹Ní ndúúti chi ndís'tií nguée dáamá daamá nūu"n diné"e nī nducyaaca 'ii"yā" tuu'mi ní dinuu"ndi nī. Ní nguée dí"n

nī tan'dúúćā chi ngaⁿā ley yeⁿé Ndyuūs. Ley miiⁿ n'giⁿi chi ndís'tii ní véé nuuⁿndi yeⁿé nī. ¹⁰Ní ndúútí chi 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguée dííⁿ yā chi ngaⁿā 'áámá 'lírⁿ chuundi yeⁿe ley yeⁿé Ndyuūs tuuⁿmi ní caneé yā tan'dúúćā chi nguée dííⁿ yā mar 'áámá chi ngaⁿā ley miiⁿ. ¹¹Ndyuūs chi ngaⁿa yā 'tíicā: Nguée caⁿá di ndúúćū n'daataá o sáⁿā chi nguée yeⁿe di, Ndyuūs miiⁿ 'tiicá ntúūⁿ ngaⁿa yā: Nguée 'caaⁿnuⁿ di 'iiⁿyāⁿ. Maaⁿ ní nduuti chi 'aama 'iiⁿyāⁿ nguée caⁿá yā ndúúćū n'daataá o saⁿā chi nguée yeⁿe yā naati ch'iⁿnuⁿ yā 'iiⁿyāⁿ 'āā nguée dííⁿ yā chi ngaⁿa ley yeⁿé Ndyuūs. ¹²Ní ndís'tii ní canee chi caaⁿmáⁿ nī n'daacā ní din'daacá nī tan'dúúćā chi ngaⁿa ley yeⁿé Ndyuūs ti ley miiⁿ n'diichi s'uuúⁿ. Ní ley miiⁿ diiⁿ chi cuuvi nanguáⁿāi s'uuúⁿ. ¹³Iiⁿyāⁿ chi nguée neⁿe ya'ai i'inú yā 'iiⁿyāⁿ 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs nguée neⁿe ya'ai i'inú yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ taachi n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿé yā. Iiⁿyāⁿ chi ya'ai i'inú yā 'iiⁿyāⁿ ichée yā taachi Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿé nducyaaca 'iiⁿyāⁿ.

'Iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs dííⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé Ndyuūs

¹⁴Ndís'tii hermanos yeⁿé, ¿de'ē dichíí'vē 'áámá 'iiⁿyāⁿ chi ngaⁿá yā chi i'téenu yā Jesucristo ní nguée dííⁿ yā cosas chi n'daacā? ¿Áá cuuvi nanguaⁿai yā nduuti chi ngaⁿá yā chi i'téenu yā 'tíicā? ¹⁵Maaⁿ ní nadacadíinuⁿ yú yeⁿe 'áámá hermano o hermana yeⁿe yú chi nguée véé catecai yā ní nguée véé chi che'e yā. ¹⁶Nduuti chi n'diichi yú hermano o hermana miiⁿ ní

ngaⁿa yú ngii yú 'yā: Dii cueⁿe di ndúúćū vaadi 'diiíⁿ. Nan'guēecundii di ní che'e di. Ní nguée ca'a yú hermano o hermana miiⁿ yeⁿe yú chi che'é yā o catecai caavā chi dííⁿ yā tapar, tuuⁿmi ní, ¿de'ē chíí'vē chi ngaⁿa yú ngii yú hermano o hermana yeⁿe yú 'tíicā? ¹⁷Ní 'tiicá ntúūⁿ yeⁿe chiiⁿ chi i'teenu yú Ndyuūs. Nduuti chi 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguée din'daacá yā cáávā chi i'téenu yā Cristo tuuⁿmi ní chííⁿ chí i'téenu yā tan'duucā chi cosa chi n'díí.

¹⁸Nduuti chi 'áámá yā ngaⁿá yā ngii yā s'uuúⁿ 'tíicā: Díí ngaⁿa di chi i'téenu di Ndyuūs naati 'úú idiíⁿ nducueⁿē chi n'daacā. 'Úu ngaⁿá ngii 'iiⁿyāⁿ miiⁿ: Dii ch'iⁿi di 'úú tan'dúúćā chi cuuvi cu'téenu yú Ndyuūs ní nguée n'daacā cuuvi diiⁿ yú. 'Úú ch'iⁿi dii chi i'teenu Ndyuūs caavā chi n'daacā idiíⁿ.

¹⁹Áā i'téenu di chi véé 'áámá n'dyáⁿā Ndyuūs. N'daacā chi i'téenu di 'tíicā. 'Tiicá ntúūⁿ 'yááⁿn'guiinuⁿ i'téenu sa ní n'duuvi sa ti 'va'a sa.

²⁰Díí 'iiⁿyāⁿ chi che'echí tiiⁿ chi nguée neⁿe di cu'téenu di. Nduuti chi 'áámá 'iiⁿyāⁿ i'téenu yā Ndyuūs ní nguée din'daacá yā tuuⁿmi ní dííⁿ yā tan'dúúćā chi nguée i'téenu yā. Ní vaadi i'teenu yeⁿé yā cūnee tan'dúúćā chi n'díí 'tíicā cunée. ²¹Maaⁿ ní nadacadíinuⁿ ní yeⁿe tiempo chi 'āā chó'ōo yeⁿe chiida yú chi nguuvi Abraham chi yeⁿe ndaata yeⁿe yú. Ndyuūs inadach'ēcú yā nuuⁿndi yeⁿé yā cáávā ntiiⁿnyuⁿ chi dííⁿ yā taachi ca'a yā daiyá yā Isaac lado yeⁿe ofrenda nanááⁿ na nátaí cáávā chi 'caaⁿnúⁿ yā daiyá yā naati nguée ch'iⁿ sa. ²²¿Áá nguée deenú nī chi

Abraham i'téenu yā Ndyuūs ní ch'i^{ní} yā 'i^{ní}yāⁿ chi i'téenu yā caavā chiiⁿ chi díⁿ yā? Ní Abraham néené i'téenu yā Ndyuūs caavā chi díⁿ yā. ²³Ní chiiⁿ cuaacu chi canée nguūⁿ na libro ye^{ní}é Ndyuūs 'tíicā: Abraham s'téenu yā Ndyuūs ní Ndyuūs ní díⁿ yā cuenta chi Abraham ní n'daaca yā. Ní Ndyuūs sta'á yā Abraham chi cuuvi ye^{ní}é yā cáavā chi i'téenu yā Ndyuūs. Ní 'i^{ní}yāⁿ s'eeⁿ nga^{ní}á yā chi Abraham miiⁿ ní amigo ye^{ní}é Ndyuūs.

²⁴Maaⁿ ní cuuvi n'diichí nī chi Ndyuūs cuta'á yā 'i^{ní}yāⁿ chi cuuvi ye^{ní}é yā nguée dámaāⁿ caava chi i'téenu yā 'yā naati 'tiicā ntúūⁿ caavā chi din'daāca yā. ²⁵'Tiicā ntúūⁿ tá^{ní}ā Rahab chi ndúucu tá 'yaaⁿ sa^{ní}ā, Ndyuūs ní díⁿ yā cuenta ye^{ní}e tá chi n'daacā tá. Ní Ndyuūs sta'á yā tá^{ní}ā chi cuuvi ye^{ní}é yā caava chi n'daacā diiⁿ tá. N'daata miiⁿ 'cuuⁿ tá sa^{ní}ā s'eeⁿ chi ndaā n'de'ei n'de'ei sa^{ní}ā chi Ndyuūs dich'oⁿ yā. Ní tá^{ní}ā miiⁿ dicho'o tá sa^{ní}ā s'eeⁿ táamá yúuní taachi véé peligro ye^{ní}e sa. ²⁶Ní tan'dúúca cuerpo ye^{ní}e yú taachi nguée canée espíritu ye^{ní}e yú ndúucū ní n'díí, 'tiicā ntúūⁿ taachi i'téenu yú Ndyuūs ní nguée n'daacā idiíⁿ yú, chiiⁿ chi i'téenu yú cunée tan'dúúca chi n'díí.

Ye^{ní}e chiiya yú

3 Ndís'tiī hermanos ye^{ní}é nguée canée chi cuuví 'yaaⁿ maestros ye^{ní}e yaacū nguaaⁿ ndís'tiī. Deenú nī chi Ndyuūs diitu n'diichí yā nuuⁿndi ye^{ní}e maestros miiⁿ nguée ti ndís'tiī. ²Nducyaacu yú idiíⁿ yú n'dee n'dái faltas. Ní nduuti chi 'áamá 'i^{ní}yāⁿ nguée caa^{ní}máⁿ yā

mar 'áamá falta tuu^{ní}mi ní 'i^{ní}yāⁿ miiⁿ ní neené n'daacā. Ní cuuvi nga^{ní}á ntiíⁿnyuⁿ yā ye^{ní}e nuu^{ní}maⁿ cuerpo ye^{ní}e maáⁿ yā. ³Cuin'diichí nī. Cu'nuūⁿ yú frenos naaⁿ 'yúúdūu ní cu'téenu ti ye^{ní}e yú. Ní nuu^{ní}maⁿ cuerpo ye^{ní}e ti cuuvi diiⁿ tan'dúúca chi ne^{ní}e yú. ⁴Maaⁿ ní nadacadíínuuⁿ yú ye^{ní}e barco. 'Áará chí ch'ēete ní 'yúúné taaⁿ ngéenū ní 'i^{ní}yāⁿ cuuvi diiⁿ yā manejar barco miiⁿ cáavā 'áamá yá^{ní}á 'lííⁿ ye^{ní}e barco miiⁿ chi canúúⁿ chēeti nuū^{ní}ní'yá^{ní}ā. Ní barco miiⁿ ngiicā naachi ne^{ní}é yā. ⁵'Tiicā ntúūⁿ chiiya yú. 'Áará chí 'áamá chí 'lííⁿ chí ye^{ní}e cuerpo ye^{ní}e yú naati nga^{ní}a yú ye^{ní}e n'dee n'dái cosas chí n'gēete ndúúcū chiiya yú. Ní cuin'diichí nī ta 'lííⁿ chuundí ya^{ní}ā cuuvi caacyá^{ní}ā 'áamá icyá^{ní}ā ch'ēete. ⁶Ní chiiya yú tan'dúúca 'áamá nguuchi ya^{ní}ā 'tíicā chiiya yú. Ní tanducué^{ní} tan'dúúca 'áamá i^{ní}yee^{ní}di chí ndiituú ndúúcū nducué^{ní} chí ngue n'daacā, 'tíicā cuerpo ye^{ní}e yú cáavā chiiya yú. Ní diiíⁿ chí núú^{ní}máⁿ cuerpo ye^{ní}e yú véé nuu^{ní}ndi ye^{ní}e. Ní tan'dúúca infierno chí ngiichi ya^{ní}ā 'tíicā diiíⁿ chiiya yú. Ní ya^{ní}ā miiⁿ ní diiíⁿ tan'dúúca chí ngiichi nducué^{ní} vida ye^{ní}e yú 'naaⁿ chí canee yú i^{ní}yee^{ní}dí 'cūū. ⁷Ca'áamá ca'áamá naaⁿ 'iiti chí véé i^{ní}yee^{ní}dí 'cūū ye^{ní}e 'iiti 'yúúdūu, ye^{ní}e 'yaada, ye^{ní}e cúú, 'iiti chí snúūⁿ chēeti nuū^{ní}ní'yá^{ní}ā ní nducyaaca ti sa^{ní}ā cuuvi diiⁿ sa amansar ní 'āā diiⁿ sa amansar 'iiti s'eeⁿ. ⁸Naati mar 'áamá 'i^{ní}yāⁿ nguée cuuvi díⁿ yā chí amansar chiiya maáⁿ yā. Nga^{ní}a yú cosas chí nguée n'daacā 'aara chí nguée ne^{ní}e yú. Ní ndúúcū chiiya yú nga^{ní}a yú n'dee

n'dái chi nguée n'daacā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ. Ní diiⁿ yú chi cuuvi 'cuūvi yā. ⁹Ní ndúúcū maaⁿ chiya yú dich'ēete yú Ndyuūs chiida yú ní ngaⁿ'a taaⁿ yú yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi Ndyuūs din'dái yā chi tan'dúúcā maáⁿ Ndyuūs 'tiicá din'dái yā 'iiⁿyāⁿ. ¹⁰Yeⁿe maaⁿ cheendi ntúuⁿ yú ngaⁿ'a yú chi Ndyuūs n'daacā yā ní ngaⁿ'a taaⁿ yú ndúúcū 'iiⁿyāⁿ. Ndis'tiī hermanos yeⁿ'é, nguée canée chi cuuvi 'tíicā. ¹¹¿Áá yeⁿ'ē áámá nduutinaaⁿ nuūⁿnīⁿ can'dáā nuūⁿnī yaāa ndúúcū nuūⁿnīⁿ yaādi? Nguée cuuvi. ¹²Ndis'tiī hermanos yeⁿ'é, ¿áá cúuví áámá yáⁿ'á yeⁿe n'guiidii yááⁿ nguuví cuuvi aceitunas yeⁿ'ē? Nguée cuuvi. O 'aama yáⁿ'á lífⁿ yeⁿe uvas ááá cuuvi n'guiidii yááⁿ nguuví cuuvi yeⁿ'ē? Nguée cuuvi. 'Tiicá ntúuⁿ yeⁿ'ē 'aama ndúútínaaⁿ nuūⁿnīⁿ nguée cuuvi can'dáā nuūⁿnīⁿ diini ndúúcū nuūⁿnīⁿ yaadi.

**Yeⁿe vaadi deenu chi cuaacu
nífⁿnyúⁿ chi vaadi deenu**

¹³Nduuti chi vée saⁿ'ā chi cadiinuⁿ sa ní chi deenu nguaaⁿ ndis'tiī canée chí cuuⁿ'miⁿ sa 'iiⁿyāⁿ chi cuaacu chi deenu sa ní ndiicuⁿ sa cáávā nduudu n'dai yeⁿ'ē sa ndúúcū ntiiⁿnyuⁿ n'daacā chi diiⁿ sa. ¹⁴Naati nduuti chi vée vaadi ngueēe chi ch'ēete ndúúcū vaadi 'caa'va na staava yeⁿ'é nī ní ndis'tiī ní nadacádíínuuⁿ nī na staava yeⁿ'é nī chi caⁿ'á nī diiⁿ nī nducuéⁿ'ē caavā maáⁿ nī dífⁿ nī aprovechar, tuu'mi ní nguée cuuvi nadacádíínuuⁿ nī chi n'gēete nī. Ndíí nguée cuuvi caaⁿ'máⁿ nī nduudu yaadi chi contra yeⁿ'ē nduudu cuaacu. ¹⁵Ní vaadi deenú 'cūū yeⁿ'é nī nguée

vaadi deenu chi yeⁿ'é Ndyuūs naati vaadi deenú 'cūū ní yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní yeⁿ'e chi nadacádíínuuⁿ yā ní yeⁿ'ē yááⁿ'n'guiinuⁿ. ¹⁶Naachi 'iiⁿyāⁿ chí dínngeue yā ní dífⁿ yā nducuéⁿ'ē caava maáⁿ yā neⁿ'é yā dífⁿ yā aprovechar, tuu'mi ní miiⁿ canée 'iiⁿyāⁿ chi nguée vée orden yeⁿ'é yā. Ní dífⁿ yā tanducuéⁿ'ē dendu'ū chi nguée n'daacā. ¹⁷Naati 'iiⁿyāⁿ chí vée vaadi deenu yeⁿ'é yā chi yeⁿ'e Ndyuūs, tuu'mi ní vmnááⁿ vmnaaⁿ canée chí ch'ēetinée n'daaca yā ndúúcū vida yeⁿ'é yā chi deēve. Cuayiiⁿ ní dífⁿ yā chí vée vaadi 'diiⁿ. Ní ndiicúuⁿ yā, ní amigo yā. Ní ya'ai iinú yā ndúúcū 'iiⁿyāⁿ ní dámaā dífⁿ yā tanducuéⁿ'ē chi n'daacā. Áā daamá nūuⁿ 'cuaaⁿ yā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. Ní nguée nadacádíínuuⁿ yā yeⁿ'ē chí nguée ndaacā, ní nguée dífⁿ yā dendu'ū chí nguée n'daacā. ¹⁸Ní 'iiⁿyāⁿ chí dífⁿ yā chí vée vaadi 'diiⁿ ní dífⁿ yā tan'dúúcā chí cuuⁿ'nú yā ndaata yeⁿ'e nducuéⁿ'ē chí cuaacu. 'Tíicā dífⁿ yā. Ní n'gui'í yeⁿ'ē nducueⁿ'ē chí cuaacu ní vaadi cuaacu.

**Yeⁿe ndis'tiī amigos yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ
chí nguée i'téenu yā Jesucristo**

4 ¿Tíí ngiica cosas chí caandaá chí 'tíica nguⁿ'ú nī nguaaⁿ maáⁿ nī? Ngiicā yeⁿ'e ná vaanicadíínnūⁿ yeⁿ'e maáⁿ nī ti neⁿ'e nī diiⁿ nī cosas chí nguée n'daacā. ²Ndis'tiī neⁿ'é nī cosas ní nguée vée yeⁿ'e nī. Ní cáávā chuū neⁿ'é nī 'caaⁿ'núⁿ nī 'iiⁿyāⁿ. Neⁿ'é nī dendu'ū chí inaáⁿ nī ní nguée cuuvi cuta'á nī. Ní cáávā chuū nguⁿ'ú nī ní dífⁿ nī caandaá. Ní nguée ndaaca nī chiiⁿ chí neⁿ'é nī ti nguée ngiicá

nī Ndyuūs de'ē chi neⁿe nī. ³Ní taachi ndís'tiī ngiicá nī Ndyuūs de'ē chi neⁿe nī, Ndyuūs nguée téē yā chiⁿ chi neⁿe nī ti ngiicá nī dámaāⁿ caavā maáⁿ nī caati cuuvi yeenú nī. Ní nguée n'daacā chi ngiica nī 'tíicā. ⁴Ndís'tiī 'iⁿyāⁿ chi nguée 'áámá cunee nī ndúúcū chi i'téenu nī, 'áá nguée deenu ndís'tiī chi taachi caⁿá nī ndúúcū 'iⁿyāⁿ chi nguée i'téenu yā Jesucristo ní díⁿ nī dendu'ū chi yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí' cūū tuu'mi ní canee nī enemigos yeⁿe Ndyuūs? 'Tiicá nī. ⁵'Áá nadacádíinuⁿ ndís'tiī chi díⁿ nī chi nguée dichíí'vē nduudu yeⁿe libro yeⁿe Ndyuūs naachi canée nguūⁿ 'tíicā?: Ndyuūs s'neeⁿ yā Espíritu N'dai yeⁿe yā cheeti staava yeⁿe yú. Ní Espíritu miiⁿ ní neⁿe ca chi s'uuúⁿ canee yú dámaāⁿ yeⁿe Ndyuūs s'uuúⁿ. ⁶Naati Ndyuūs nginnée yā s'uuúⁿ ní itée yā s'uuúⁿ vaadī n'dai yeⁿe yā s'uuúⁿ. Canée nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs 'tíicā: Ndyuūs nguée caⁿá yā lado yeⁿe 'iⁿyāⁿ chi idin'geete maáⁿ yā naati ca'a yā vaadī n'dai yeⁿe yā 'iⁿyāⁿ ndiicúúⁿ. ⁷'Tíicā canee chi s'neéⁿ nī vida yeⁿe maáⁿ nī na ta'á Ndyuūs. Nguée ca'á nī lugar yááⁿnguiinūⁿ chi ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿe ndís'tiī ní yááⁿnguiinūⁿ ní cuēvii sá yeⁿe nanááⁿ ndís'tiī. ⁸Ndaá nī nanááⁿ Ndyuūs ní Ndyuūs ní chí nndaa ntúūⁿ yā nanááⁿ ndís'tiī. Ndís'tiī 'iⁿyāⁿ nuuⁿndíⁿ nadideēvé nī vida yeⁿe nī. Ndís'tiī chi véé 'uūvi vaanicadíinuⁿ yeⁿe nī, nadideēvé nī staava yeⁿe nī. ⁹Ndís'tiī 'iⁿyāⁿ nuuⁿndíⁿ dī'vaachi maáⁿ nī ní cuēcú nī ní ya'āi 'iinú nī yeⁿe chi diiⁿ nī. Nguée canee chi n'gíⁿnyuⁿ nī naati canee chi cuēcú nī. Nguée

canée chi yeenú nī naati canee chi dī'vaachí maaⁿ nī. ¹⁰Ní 'cuēetinée ndiicuuⁿ nī nanááⁿ Señor yeⁿe yú ní Señor yeⁿe yú ní díⁿ yā chi n'geete nī.

Yeⁿe chi n'diichi yú nuūⁿndi yeⁿe hermanos yeⁿe yú

¹¹Ndís'tiī hermanos yeⁿe, nguée caaⁿmaⁿ cúnncaa nī yeⁿe 'aama nī taama nī hermanos yeⁿe yú. 'Áa du'ú ndís'tiī chí ngaⁿa contra 'áámá hermano yeⁿe yú o n'diichi nī nuuⁿndi yeⁿe hermano yeⁿe yú, ndís'tiī ngaⁿa ntúūⁿ cúnncaa nī contra ley yeⁿe Ndyuūs ní n'diichi nī yeⁿe ley miiⁿ. Ní naachi n'diichí nī yeⁿe ley miiⁿ tuu'mi ní díⁿ nī ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe juez ní nguée díⁿ nī chi ngaⁿa ley miiⁿ. ¹²Dámaāⁿ vee 'áámá n'dyáⁿā chi Ndyuūs chi ca'á yā ley miiⁿ ní 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs ní juez. Maáⁿ yā cuuvi nadinguáⁿai yā 'iⁿyāⁿ o cuuvi dī'cuiinú yā 'iⁿyāⁿ. Maaⁿ ní ndís'tiī, 'du'u ndís'tiī chi n'diichí nī de'ē idiiⁿ táámá 'iⁿyāⁿ?

Nguée deenu yú de'ē chi cuuvi ndúúcu yú ndii cavyaaⁿ

¹³Maaⁿ ní 'caandiveéⁿ nī nduudu chi ngaⁿá ngii ndís'tiī chi ngaⁿa nī 'tíicā. Maaⁿnguuví o cavyaaⁿ caⁿá táámá yāⁿ nī canee miiⁿ 'áámá nduūyū, ní díⁿ negocio ní díⁿ ganar. ¹⁴Ndís'tiī ní nguée de'ē vee déenu nī chi de'ē cuuvi cavyaaⁿ. 'De'ē vida yeⁿe ndís'tiī? Vida yeⁿe nī ní tan'dúúca 'áámá meēeⁿ chi ngo'oó 'áámá nch'eēté ní n'giinu. ¹⁵Ndís'tiī ní canee chi caaⁿmáⁿ nī 'tíicā. Nduuti chi Ndyuūs neⁿe yā chi cunduūchí tuu'mi ní díⁿ chuū o díⁿ cháá. ¹⁶Naati nguée díⁿ nī

'tíicā. Ndís'tií ngaⁿá nī yeⁿe cosas n'geete chi dííⁿ nī. Ní yeenú nī yeⁿe nducuéⁿe 'cūū chi ngaⁿa nī chí n'geete. Ní nguéeⁿ n'daacā chi dííⁿ nī 'tíicā. ¹⁷Iiⁿ'yāⁿ chi déenu yā yeⁿe chi cuuvi dííⁿ yā chi n'daacā ní nguéeⁿ idiíⁿ yā chuū tuu'mi ní dinuuⁿndí yā.

**Yaa'vī 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuiica
chi candéé yā cuidado**

5 'Caandiveeⁿ ndís'tií 'iiⁿ'yāⁿ chi 'cuiica. Cuexú nī ní 'cuai nī caati 'cuenú nī cuuvi dendu'ū chi díitūu chi cuchii nanááⁿ yeⁿe ndís'tií. ²Vaadī 'cuiica yeⁿe nī ní nchōō ní catecai n'dai nī n'dáá ní che'é tī. ³Ní 'dííⁿnguāāⁿ ndúúcu 'dííⁿnguē yeⁿe nī ní che'e yáⁿ'āa. Ní chiiⁿ chi nche'e yáⁿ'āa miiⁿ ní canéé tan'dúúca 'áámá lado yeⁿe testigo chi caaⁿ'maⁿ contra yeⁿe nī. Ní chiiⁿ chi diiⁿ tan'dúúca chi cacyáⁿ'ā cuerpo yeⁿe nī nduucū yaⁿ'ā. Ní vaadī 'cuiica yeⁿe nī ní nguáin'dai nī ní maaⁿ ní tiempo chí cuuví 'cuiinu íⁿ'yeēⁿdí. ⁴N'diichí nī. 'Āā cuéeⁿ nadííⁿ've nī 'iiⁿ'yāⁿ chi dííⁿ yā ntiíⁿ'nyuⁿ ní sta'á yā cosecha yeⁿe nī. Ní chííⁿ'vē miiⁿ canéé tan'dúúca 'áámá testigo contra yeⁿe ndís'tií. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní 'caí yā contra yeⁿe ndís'tií ní Señor chi ngaⁿ'a ntiíⁿ'nyúⁿ yā yeⁿe nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ 'āā n'giindiveéⁿ yā chiiⁿ chi 'caí yā. ⁵Ndís'tií 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica, maáⁿ nī ch'etineeⁿ nī ndúúcu tanducuéⁿe chi neⁿe nī ní yeenú nī. Ní dichetē nī cáávā nguuvi chi 'cuuví nī tan'dúúca chi dííⁿ nī ndúúcu 'áámá cuuchí chi cuuvi 'viiché tī níicú ndaa 'áámá nguuvi chi 'caaⁿ'núⁿ nī 'iiti miiⁿ. ⁶Ní ndís'tií 'āā dííⁿ nī

condenar saⁿ'ā chi n'dai ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'giíⁿ'núⁿ yā saⁿ'ā. Ní nguéeⁿ diiⁿ sa mar 'áámá chi nadanguáⁿ'ai sa maaⁿ sa.

**Yeⁿe 'viich'etíínūⁿ yeⁿe yú
ní yeⁿe chi ngaⁿ'angua'a yú**

⁷Ní cáávā nducuéⁿe ngaⁿ'á ndís'tií hermanos yeⁿe canéé chí dííⁿ nī nducuéⁿe ndúúcu vaadī 'diiíⁿ nanááⁿ nī ní nanááⁿ Señor yeⁿe yú ndii tiempo chi ndaa yā taama vmnéⁿ'ēe. Cuin'diichí nī. 'Iiⁿ'yāⁿ chi dííⁿ yā ntiíⁿ'nyuⁿ yeⁿe campo canee chi cūnee ngíínú yā chi ndaācá n'daacā cosecha yeⁿe yā. Ní cūnee ngíínú n'dai yā chi cueeⁿ cuuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ. Ní taachi cho'ōo chi cueeⁿ cúvi cuayiivi tuu'mi ní cuta'á yā cosecha yeⁿe yā. ⁸Tiicá ntúūⁿ ndís'tií véé paciencia yeⁿe nī ní canee diitú nī ndúúcu chi i'téenu nī na staava yeⁿe nī caati tiempo chi ndaa Señor yeⁿe yú 'āā snee niiⁿnuúⁿ. ⁹Ní ndís'tií hermanos yeⁿe nguéeⁿ caaca nuuⁿndi nī 'aama nī contra taama nī ní nguéeⁿ cuuvi n'diichi Ndyuūs nuuⁿndi 'cūū chi yeⁿe nī. Ndyuūs chi juez ní niiⁿnuúⁿ nūuⁿ ndaa yā. ¹⁰Maaⁿ ní hermanos yeⁿe nadacádíínuuⁿ nī yeⁿe tiempo chi 'āā chó'ōo tan'dúúca chi diiⁿ profetas chi candē yā nduudu yeⁿe Ndyuūs ní n'dee n'dái ch'eenú yā chii. Ní véé paciencia yeⁿe yā. Tan'dúúca chi dííⁿ yā 'tiicá ntúūⁿ canee chi dííⁿ nī. ¹¹Deenu yú chi yeenú profetas s'eeⁿ taachi ch'eenú yā chii. Ndís'tií ní ch'iindiveéⁿ nī yeⁿe saⁿ'ā Job ní tan'dúúca chi véé ca paciencia yeⁿe sa taachi ch'eenú sa chii. 'Āā n'diichí nī ntúūⁿ tan'dúúca Señor yeⁿe yú dííⁿ yā

cáávā sa^{n'a} Job miiⁿ taachi ch'iinu ch'eenu sa chi. Maaⁿ ní Señor ye^{n'e} yú ní néené ne^{n'é} yā s'uuúⁿ ní néené ya'ai yā s'uuúⁿ.

¹²Ní ye^{n'e} tanducué^{n'e} hermanos ye^{n'é}, nguée caaⁿmaⁿ nī de'ē chi ne^{n'e} diíⁿ nī ndúúcū nduudu “por Dios” chi caⁿá nī diíⁿ nī 'tíicā o nguée caⁿá nī diíⁿ nī 'tíicā. Ní nguée caaⁿmaⁿ nī “caavā nanguuvi”, ndí nguée ndúú cáávā “iⁿ'yeeⁿdí 'cūū”, ndí nguée ndúú caavā táámá naaⁿ. Dámaāⁿ caaⁿmaⁿ nī, “tíicā idiíⁿ” o “nguée 'tíicā idiíⁿ” caati Ndyuūs nguée cuuvi diíⁿ yā condenar ndís'tií.

¹³Ndúútí chi 'áámá chee ndís'tií chi n'geenú nī ngii, canée chí caaⁿmaⁿngua^a nī Ndyuūs. Nduuti chi canee 'áámá 'iⁿ'yāⁿ chi diyeenú, cánée chí caatá yā chi Ndyuūs ní ch'eté yā. ¹⁴Nduuti chi 'áámá chee ndís'tií ní ngííta nī canée chí yaa'ví nī 'iⁿ'ntyé^{n'e} ye^{n'e} yaācū chi cuchíí yā ní 'cuēendāa yā aceite na cuerpo ye^{n'é} 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ chi ngííta yā ní caaⁿmaⁿngua^a yā nanááⁿ Señor Jesucristo ye^{n'e} yú cáávā 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ chi ngííta yā.

¹⁵Ní taachi ngaⁿangua^a nī, i'téenu nī chi Jesucristo cuuvi diíⁿ yā chí nduūvā ye^{n'e} 'iⁿ'yāⁿ chí ngiitā, ní Señor Jesucristo miiⁿ ní nadicuéeⁿ yā 'iⁿ'yāⁿ chí ngiitā ní nduūvā ye^{n'é} yā. Ní nduuti chi véé nuuⁿndi ye^{n'é}

yā Señor Jesucristo nadach'ēcú yā nuuⁿndi ye^{n'e} yā. ¹⁶Cáávā chuū ní caaⁿmaⁿ nī nuuⁿndi chi diíⁿ nī contra hermanos ye^{n'é} nī ní cuuvi nī hermanos. Ní caaⁿmaⁿngua^a nī 'áámá nī táámá nī ní cuuvi nduūvā ye^{n'é} nī. 'iⁿ'yāⁿ chi n'dai taavi taachi caaⁿmaⁿngua^a yā véé poder ye^{n'e} Ndyuūs na staava ye^{n'é} yā taachi caaⁿmaⁿngua^a yā. ¹⁷Deenu yú chi sa^{n'a} Elías chi profeta ní 'áámá sa^{n'a} tan'dúúcā s'uuúⁿ 'tíicā sa. Taachi caⁿangua^a sa chi chiica sa Ndyuūs chi diíⁿ yā chi nguée cueeⁿ cuūví tuu'mi ní nguée cheeⁿ cuūví vmnaaⁿ yáⁿāa 'iinu nduūyū canée maⁿā.

¹⁸Ní cuayiivi miiⁿ ní caⁿangua^a ntúuⁿ sa táámá vmné^{n'e} chi cueeⁿ cuūví ní cheeⁿ cuūví vmnaaⁿ yáⁿāa ní chi taavi cosecha ye^{n'e}.

¹⁹Maaⁿ ní ndís'tií hermanos ye^{n'é}, nduuti chi 'áámá ndís'tií ngíí diví nī ye^{n'e} nduudu cuaacu ní táámá yā idiíⁿ yā chi 'iⁿ'yāⁿ miiⁿ nanguēcunée yā ní i'téenu yā nduudu cuaacu, ²⁰tuumi ní canée chi cadíínuuⁿ nī chuū. 'Áámá 'iⁿ'yāⁿ chi diíⁿ yā chí táámá 'iⁿ'yāⁿ chí dinuuⁿndi yā nacuēcúndii yā ní cuví yā ye^{n'e} nuuⁿndi ye^{n'é} yā, tuu'mi ní 'iⁿ'yāⁿ vmnaaⁿ nadanguáⁿai yā alma chi n'dii ye^{n'e} taamá yā. Ní diíⁿ chi Ndyuūs nadach'ēcú yā n'dee n'dái nuuⁿndi ye^{n'é} yā. 'Tíicā cuuvi.